

Kompetencije učitelja potrebne za provedbu sata Tjelesne i zdravstvene kulture

Jelena ALIĆ

Sveučilište u Zadru, Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja, Zadar

Nina PETKOVIĆ

Katolička osnovna škola "Ivo Mašina", Zadar

Gordana IVKOVIĆ

Sveučilište u Zadru, Centar za studentski sport i tjelovježbu, Zadar

UDK: 37.091.3:796.011.1

DOI: 10.15291/ai.3878

PRETHODNO PRIOPĆENJE

Primljeno: 22. studenoga 2021.

SAŽETAK

KLJUČNE RIJEČI:

kompetencije; studenti; učitelji; Tjelesna i zdravstvena kultura; razlike

Kompetencije učitelja u razrednoj nastavi za tjelesno i zdravstveno odgojno-obrazovno područje dijele se na generičke i predmetno specifične. Generičke kompetencije odnose se na opće kompetencije, a obuhvaćaju teorijska i praktična znanja, dok se predmetno specifične kompetencije odnose na primjenu spoznaja supstratne znanosti predmetnog područja u cilju izvršavanja postavljenih zadaća. U dosadašnjim istraživanjima utvrđene su statistički značajne razlike između procjene razine kompetencija učitelja i studenata. Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi razinu kompetencija učitelja i studenata koje su potrebne za provođenje sata Tjelesne i zdravstvene kulture (TZK) te utvrditi razlike u njihovoj razini procijenjenih kompetencija. Istraživanje je provedeno s učiteljima osnovnih škola u Dubrovniku i studentima pete godine Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja. Razina kompetencija procijenjena je indirektno primjenom hrvatske verzije upitnika Kompetencije u Tjelesnom i zdravstvenom području (Competencies in Physical Education Teaching, Al-Tawel i AlJaafreh, 2017). Rezultati istraživanju pokazali su kako učitelji svoje ukupne kompetencije procjenjuju izrazito visokima (AS = 4.52), a studenti visokima (AS = 4.23). Vezano za subskele upitnika, dobiven je rezultat da učitelji visokima procjenjuju svoje kompetencije za provedbu (AS = 4.34) i planiranje sata TZK-a (AS = 4.30), a izrazito visokima procjenjuju motivacijske (AS = 4.85) te osobne i socijalne kompetencije (AS

= 4.60). *Studenti procjenjuju visokima svoje kompetencije provedbe (AS = 4.22), kompetencije planiranja (AS = 4.00) te osobne i socijalne kompetencije (AS = 4.17), a izrazito visokima procjenjuju motivacijske kompetencije (AS = 4.51). Testiranjem razlika utvrđeno je kako postoje statistički značajne razlike u tri subskale: kompetencijama potrebnim za provođenje sata TZK-a, motivacijskim kompetencijama te osobnim i socijalnim kompetencijama. Učitelji razinu svojih kompetencija za te tri subskale procjenjuju višima u odnosu na studente. Nadalje, istraživanjem je utvrđeno kako ispitanici dijele mišljenje da bi tijekom učiteljskog studija trebalo uvesti više prakse iz kineziološkog područja kako bi se poboljšale i unaprijedile njihove kompetencije. Rezultati istraživanja mogu pomoći u osmišljavanju učinkovitijeg plana i programa Učiteljskih studija usmjerenih poboljšanju kompetencija koje će steći budući učitelji razredne nastave.*

UVOD

Učitelji primarnog obrazovanja trebaju razvijati kompetencije potrebne za sva odgojno-obrazovna područja, između ostaloga i za tjelesno i zdravstveno područje (Martínez-Rico i sur. 2022). U Republici Hrvatskoj Tjelesna i zdravstvena kultura (TZK) provodi se u cijeloj vertikali odgojno-obrazovnoga sustava te je sastavni dio tjelesnog i zdravstvenog odgojno-obrazovnog područja. Ciljno je usmjerena na: usvajanje i usavršavanje kinezioloških teorijskih i motoričkih znanja, motoričkih vještina i na stjecanje navika koje omogućavaju zadovoljavanje ljudske potrebe za kretanjem. TZK utječe na razvoj kinantropoloških obilježja, funkcionalnih i motoričkih sposobnosti sudionika tog odgojno-obrazovnog područja te im omogućava sudjelovanje u različitim kineziološkim programima. Kako bi se ostvarili ciljevi, zadaće i ishodi, predmet TZK-a - putem kineziološki upravljano procesa vježbanja - utječe na njihovo ostvarenje. Pojam upravljani proces odnosi se na rad koji karakterizira stalni protok informacija između sustava koji upravlja i kojim se upravlja. U TZK-u protok informacija odvija se između učitelja i učenika (Vidranski, Šunda i Otković, 2020). Predmet TZK sadrži četiri predmetna područja: 1. kineziološka teorijska i motorička znanja, 2. morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti, 3. motorička postignuća i 4. zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja. Kurikularni sustav propisuje odgojno-obrazovne ishode, a učitelj ima autonomiju u izboru programskih sadržaja u svrhu ostvarivanja navedenih ishoda (Alić, Petrić i Badrić, 2016). Prema *Odluci o donošenju kurikulumu za nastavni predmet Tjelesne i zdravstvene kulture za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj* važna odrednica TZK-a stvaranje je pozitivnog stava prema tjelesnom vježbanju, tjelesnom i mentalnom zdravlju i zdravom načinu življenja (NN 27, 2019). Kako bi se ostvarili postavljeni predmetni ciljevi TZK-a, učitelji trebaju biti aktivni sudionici u izradi i provedbi kurikulumu (Selak Bagarić, Prijatelj i Buljan Flander, 2022). Profesija učitelja treba se temeljiti na visokom stupnju obrazovanja, učitelji se trebaju kontinuirano i cjeloživotno usavršavati, a kompetencije koje posjeduju trebale bi se usavršavati u skladu s izazovima suvremene škole (Tul, Leskosek i Kovac, 2019). Učiteljima se posebno pripisuje ključna uloga u ostvarivanju kvalitetnog obrazovanja, pri čemu se, uz njihovo znanje, naglašavaju kompetencije (Tul, Leskosek, Jurak i Kovač, 2015).

Kompetencije su osnova uspješnog rada svakog učitelja - kako u tjelesnoj

i zdravstvenoj kulturi tako i u svim ostalim predmetima osnovnoškolskog obrazovanja. Stjecanje kompetencija važno je za osobni i profesionalni razvoj učitelja kao djelatnika u odgojno- obrazovnom procesu i radu. Profesionalni razvoj učitelja proizlazi iz radnih prilika koje potiču kreativnije i refleksivnije vještine te učitelju omogućuju poboljšanje u praksi (Šteh i sur., 2017). U svom profesionalnom razvoju učitelj bi trebao teorijsko znanje adekvatno primijeniti u praksi za što je nužna određena razina kompetencija. Kompetencije definiramo kao kombinaciju znanja, vještina, mogućnosti i spremnosti koju učitelj posjeduje kako bi tijekom nastavnog procesa prenio i primjenjivao znanja, prikazivao vještine i uključivao raznolike sadržaje, procese i metode za provođenje, organiziranje i realizaciju nastave (Vizek Vidović, 2009). Hrvatić navodi da su kompetencije kombinacija znanja, vještina, stajališta i osobnih karakteristika koje omogućuju pojedincu aktivno sudjelovanje u nekoj situaciji, te analiziranje i interpretiranje te situacije (Hrvatić, 2007). Prema Čepić i Kalin (2017), profesionalne kompetencije dinamična su interakcija kognitivnih, afektivnih i motivacijskih kapaciteta, s osobinama ličnosti koje omogućuju učitelju one kvalitete koje su neophodne za provođenje didaktičkih aktivnosti kojima se ostvaruju očekivani odgojno-obrazovni ciljevi sa zadovoljavajućim ishodima učenja. Kompetencije potrebne za provedbu sata TZK-a mogu se podijeliti u dvije skupine: generičke i predmetno specifične. Prema Jenko Miholić (2017), za svaku od ove dvije skupine kompetencija utvrđeno je po pet faktora koji opisuju njihov latentni prostor. Generičke kompetencije uključuju: metodičke aspekte rada, vođenje projekata i znanstveno-istraživački rad, društveno odgovorno ponašanje, upravljanje nastavnim procesom i odgojno-obrazovnu legislativu, dok predmetno-specifične kompetencije uključuju: specijalne pedagoške kompetencije i značaj kinezioloških aktivnosti, društveni značaj, specijalne metodičke kompetencije, kompetencije praktične izvedbe i antropološke kompetencije (Jenko Miholić, 2017).

Definicija pojma kompetencija

Ne postoji jednoznačno određena definicija kompetencija. Kompetencije se mogu definirati s obzirom na cjelokupan odgojno-obrazovni proces, s obzirom na pojedinog učitelja kao osobe koja provodi odgojno-obrazovni proces, te s obzirom na pojedini predmet propisan planom i programom osnovnoš-

kolskog obrazovanja. Poziv učitelja zahtjeva razinu profesionalnosti u pogledu više područja. Valenčić Zuljan (2001) učiteljski profesionalni razvoj definira kao proces signifikantnog i cjeloživotnog učenja, pri kojem studenti, odnosno učitelji, osmišljavaju i razvijaju svoja poimanja te mijenjaju svoju praksu poučavanja. Potom nadodaje da se radi o procesu koji uključuje učiteljevu osobnu, profesionalnu i socijalnu dimenziju, kao i učiteljevo napredovanje u smjeru kritičkoga, neovisnog te odgovornog odlučivanja o djelovanju (Valenčić Zuljan, 2001). Za unapređenje kvalitete cjelokupnog odgojno-obrazovnog procesa nužna je kreativnost i aktivnost učitelja u trenutku kreiranja i organiziranja nastavnog sata, kao i cjelokupnog odgojno-obrazovnog plana i programa (Lasić, 2015). Kompetencije su sposobnosti pojedinog učitelja na djelu (Suzić, 2010). Promatrajući kompetencije kao osnovu kvalitetnog i efikasnog nastavnog sata možemo jasno zaključiti kako je riječ o vrsti sposobnosti koja se mora očitovati djelom. No, kompetencije se ne oslanjaju samo na praktični dio, već i na teorijski dio iz kojeg proizlazi planiranje i organiziranje nastavnog sata. Program TZK-a koncipiran je slijedeći metodologiju programiranje nastav, koja uključuje: 1. izradu globalnog plana, 2. izradu operativnog programa, 3. izradu priprema za satove TZK-a (Markuš, Neljak i Trstenjak 2008). Prema Pellerey (2007), kompetencije su sposobnost pokretanja i koordiniranja unutarnjih resursa koje netko ima (spoznaje, sposobnosti, čvrste unutarnje dispozicije) i onih izvanjskih koje su mu na raspolaganju za pozitivan pristup raznovrsnim izazovnim situacijama. Prema navedenoj definiciji kompetencije se mogu definirati - polazeći od raznovrsnosti zadaća ili aktivnosti koje treba valjano i djelotvorno obaviti. Složenost i novost pojedine zadaće ili aktivnosti odražava kakvoću i razinu uključene kompetencije. Kompetencije ponajviše ovise o iskustvu i dobi pojedinca. Pojedinac mora vrlo dobro uočiti, koristiti i koordinirati vanjske raspoložive resurse kako bi razina kompetencija bila vidljiva. Kompetencije se zasnivaju na spoznajama i sposobnostima, kao i na vrednovanju specifičnih kognitivnih i afektivnih procesa. Valja nadodati kako kompetencije neke osobe mogu postojati, premda se ne očituju. Kompetencije koje je moguće uočiti definirane su kao raznoliki rezultati koje je subjekt sposoban pokazati, ili do kraja izvesti na nekom posebnom području koje se odnosi na „znati“, „znati činiti“, „znati biti“ ili „znati biti zajedno s drugima“. Kompetencije nije moguće izravno promatrati, ali njihova razina je vidljiva iz niza rezultata. Raznolikost rezultata ukazuje na to da je pojedina kompetencija složena i fleksibilnija.

KOMPETENCIJE UČITELJA POTREBNE ZA TJELESNO I ZDRAVSTVENO ODGOJNO-OBRAZOVNO PODRUČJE

Prema Al-Tawel i AlJaafreh (2017), učiteljske kompetencije potrebne za tjelesno i zdravstveno odgojno-obrazovno područje obuhvaćaju: 1. kompetencije potrebne za planiranje sata, 2. kompetencije potrebne za provedbu sata, 3. osobne i socijalne kompetencije te 4. motivacijske kompetencije. Kompetencije potrebne za planiranje sata TZK-a, očituju se u sposobnosti učitelja pri određivanju ciljeva i zadaća svakog razvojnog razdoblja, kao i za jasno i precizno određivanje ciljeva i zadaća pojedine nastavne jedinice predmeta TZK. Također, vrlo je važno definirati odgovarajuće i najprikladnije metode rada potrebne za postizanje obrazovnih ciljeva i zadaća TZK-a. Učitelj treba metode rada prilagoditi etapi nastavnog sata kako bi odgovarala nastavnom sadržaju, dobi, predispozicijama, sposobnostima i predznanju učenika (Findak, 1999). Nadalje, učitelj mora biti kompetentan za osmišljavanje i izradu godišnjeg plana i programa rada, kao i za osmišljavanje i izradu plana i programa na razini cjelokupnog četverogodišnjeg obrazovanja. Na samu učinkovitost nastavnog procesa učitelj može utjecati na različite načine, ali sasvim je sigurno da je pripremanje učitelja za sat, odnosno dobra organizacija, jedan od najvažnijih čimbenika procesa. Dobro i kvalitetno organiziran sat TZK-a temelj je pravilnom provođenju i motiviranju učenika za efikasniju motoričku angažiranost, kako tijekom nastavnog sata tako i u slobodno vrijeme. Kompetencije potrebne za provedbu sata TZK-a odnose se na sposobnost učitelja da učenicima objašnjava motorička znanja i vještine na jasan te, s obzirom na dob i spol, prilagođen, ispravan i razumljiv način. Nadalje, da se učitelj koristi prikladnim obrazovnim metodama te učenicima pravilno demonstrira motorička znanja, prepoznaje individualne razlike među učenicima i uvažava ih. Uz navedeno, učitelj se treba ispravno koristiti sportskim rekvizitima te teorijska znanja uspješno praktično primijeniti. Učitelj koji je kompetentan za provedbu sata TZK-a treba vrlo dobro poznavati teorijske osnove, ali također treba biti vrstan praktičar. Prema Chisholmu, kompetencije su sposobnost apliciranja znanja odnosno znanje koje primjenjujemo praktično u stabilnim, ponovljenim ili novonastalim situacijama (Suzić, 2014). Osobne i socijalne kompetencije odnose se na održavanje tjelesnog i mentalnog zdravlja i dobre tjelesne kondicije učitelja. Također, odnose se na sposobnost učitelja da pronade rješenja za osobne i socijalne probleme učenika s kojima se za vrijeme sata TZK-a suočava. Prilikom primjene metode usmenog izlaganja učitelj treba govoriti fluentno,

razumljivo i dovoljno glasno, u komunikaciji s učenicima treba biti primjeren, a zahtjevi moraju biti usklađeni s individualnim značajkama učenika. Učitelj koji posjeduje motivacijske kompetencije kod učenika može pobuditi osjećaj i želju za učenjem i usavršavanjem novih motoričkih znanja te uvježbavanjem već poznatih. Motivirati učenike za rad može učitelj koji se koristi prikladnim metodama kako bi utjecao na učeničko ponašanje i vladao situacijom za vrijeme nastavnog sata. Prilikom provođenja sadržaja natjecateljskog tipa kompetentan učitelj će utjecati na natjecateljsko ozračje te motivirati učenike na ostvarivanje obrazovnih zadataka i ciljeva nastavnog sata. U svrhu što boljeg i uspješnijeg ostvarenja cilja i zadataka, učitelj bi trebao hrabriti učenike, poticati ih na samostalnost pri svladavanju i izvođenju sadržaja te na međusobnu suradnju i pomaganje. Poznavanjem motivacijskih obrazaca kod djece učitelj može pravovremeno poticati njihove prilagođene oblike ponašanja, oblikovati poželjnu motivacijsku klimu na satu TZK-a te lakše i efikasnije ostvarivati postavljene ciljeve (Cetinić i Polančec, 2007). Učitelj bi trebao kod učenika poticati poželjnu ciljnu orijentaciju koja učenike usmjerava prema učenju novih vještina, postizanju osobnog napretka, kao i izvršavanju postavljenih zadataka (Alić, 2017). Prema Tul, Leskošek, Jurak i Kovač (2015) profil kompetencija učitelja za tjelesno i zdravstveno odgojno-obrazovno područje sastoji se od 11 čimbenika, koji zajedno objašnjavaju 57,6 % ukupnih kompetencija, a to su slijedeći: 1. primjeren i pravilan pristup učenicima; 2. razumijevanje interdisciplinarnosti povezanosti sporta s mnogobrojnim društvenim znanostima; 3. opće pedagoško znanje; 4. poznavanje bioloških i fizioloških osnova kinezioloških transformacija; 5. primjena primjerenih metode poučavanja; 6. opće motoričko znanje; 7. svjesnost o važnosti istraživanja, poduzetništva i organizacije; 8. razvijene komunikacijske vještine, 9. redovito i sustavno planiranje; 10. odgovorno i savjesno ponašanje te 11. neprestano vođenje i motiviranje učenika tijekom odgojno-obrazovnog procesa. Primjeren i pravilan pristup učenicima podrazumijeva poticanje učenika na kreativnost pri izvođenju neke radnje i pronalaženja rješenja u problemskim situacijama, poticanje učinkovite primjene teorijskih znanja prilikom praktičnog izvođenja, poštovanje tuđih prava i uvažavanje različitosti, poticanje osobnog napretka učenika, poticanje na aktivno bavljenje sportom u slobodno vrijeme, razvoj vlastitog pedagoškog pristupa prema drugim učenicima, kao i primanje kritike i povratne informacije o radu na satu TZK-a te prepoznavanje, poticanje i vođenje nadarenih učenika kako bi iskoristili svoj potencijal. Razumijevanje interdisciplinarnosti povezanosti sporta s mnogobrojnim društvenim znanostima podrazumijeva: razu-

mijevanje utjecaja medija na sport, kao i utjecaj financijskog stanja na materijalne uvjete u sportu, razumijevanje osnovne filozofije pojedinog sporta te poznavanje povijesti pojedinog sporta. Važno je razumijevanje kulturne važnosti sporta koji ima dugogodišnju tradiciju kao i shvaćanje socijalnog aspekta sporta i usvajanje raznolikih situacija koje su potaknute raznolikim društvenim okolnostima. Opće pedagoško znanje podrazumijeva sposobnost prepoznavanja i rješavanja problema, korištenje teorijskog znanja u praktične svrhe, dobru komunikaciju s učenicima, kao i sposobnost prilagodbe novonastalim situacijama za vrijeme rada. Nadalje, u opće pedagoško znanje ubraja se i razumijevanje odgojno-obrazovnog koncepta, sposobnost vođenja i suradnje učenika, sposobnost primjene različitih pedagoških pristupa s obzirom na socijalni kontekst pojedine nastavne cjeline, kao i sposobnost donošenja ispravnih odluka s obzirom na okolnosti te razumijevanje propisanih zakona u području odgoja i obrazovanja. Poznavanje bioloških i fizioloških osnova kinezioloških transformacija podrazumijeva poznavanje anatomije ljudskog tijela te kako ljudsko tijelo funkcionira u cijelosti. Podrazumijeva psihološki, biomedicinski, fiziološki i zdravstveni aspekt prisutan u sportu, kao i fizički i motorički razvoj učenika određene dobi. Primjena primjerenih metoda poučavanja podrazumijeva posjedovanje vještina koje su dijelom kurikuluma, kao i onih koje nisu dijelom kurikuluma, a potrebne su za demonstraciju pojedine motoričke kretnje. Opće motoričko znanje odnosi se na razumijevanje predmeta TZK-a, posjedovanje potrebnih sposobnosti kako bi se postigli ciljevi popisani kurikulumom, kao i shvaćanje općih motoričkih značajki predmeta TZK. Nadalje, opće motoričko znanje podrazumijeva poznavanje metodičkih načina kojima se može učenike poučiti različitim motoričkim vještinama u sklopu predmeta TZK, kao i sposobnost korištenja raznolikih metoda poučavanja u nastavnom procesu. Svjesnost o važnosti istraživanja, poduzetništva i organizacije uključuje znanja o važnosti istraživanja, korištenje primjerenih metoda u istraživanju, izradu i osmišljavanje plana istraživanja i organizacija vremena tijekom istraživanja. Također podrazumijeva inicijativnost, kao i formiranje više različitih projektnih nacrti istraživanja. Nadalje, svjesnost o važnosti istraživanja, poduzetništva i organizacije potiče sposobnost apstraktnog, analitičkog i sintetičkog mišljenja. Razvijene komunikacijske vještine odnose se na mogućnost sporazumijevanja na više jezika, korištenje informatičke tehnologije te sposobnost primjene moderne tehnologije u sportu. Redovito i sustavno planiranje podrazumijeva izradu plana odgojno-obrazovnog procesa u skladu s propisanim sadržajima kurikuluma. Prilikom planiranja bitno je uvaži-

ti i analizirati individualne karakteristike učenika. Odgovorno i svjesno ponašanje podrazumijeva prihvaćanje i poštivanje nacionalnih i vjerskih različitosti, društveno prihvatljivo ponašanje te etički ispravno i profesionalno ponašanje. Nadalje, odgovorno i savjesno ponašanje podrazumijeva pružanje jednakih uvjeta svim učenicima, kritiziranje njihova rada na primjeren način te razmatranje načela sigurnosti za vrijeme nastavnog procesa. Neprestano vođenje i motiviranje učenika tijekom odgojno-obrazovnog procesa podrazumijeva pedagoški primjeren pristup za vrijeme predmeta TZK, kao i sposobnost motiviranja učenika za postizanje željenih ciljeva.

Stjecanjem uvida o razini kompetencija budućih i postojećih učitelja, te prikazom stanja njihove samoprocjene kompetencija, moći će se unaprijediti studijski programi namijenjeni izobrazbi učitelja primarnog obrazovanja. Upravo iz tog razloga glavni cilj ovog istraživanja bio je utvrditi razinu kompetencija učitelja i studenta koje su potrebne za provedbu sata TZK-a te utvrditi postoje li razlike u razini kompetencija učitelja i studenata.

METODE RADA

Uzorak istraživanja obuhvatio je 50 učitelja nižih razreda osnovnih škola iz Dubrovnika s minimalno 5+ godina radnog iskustva i 50 studenata pete godine Odjela za izobrazbu učitelja sa Sveučilišta u Zadru. Za procjenu razine kompetencija ispitanika koristila se hrvatska verzija upitnika *Kompetencije u tjelesnom i zdravstvenom području* (engl.: *Competencies in Physical Education Teaching*, Al-Tawel i AlJaafreh, 2017). Upitnik sadrži četiri subskale formirane prema vrsti kompetencija, a to su kompetencije potrebne za planiranje sata (ukupno sedam čestica, npr.: *Za vrijeme sata TZK-a koristim prikladne obrazovne metode ili S lakoćom prikazujem različite dijelove sata TZK-a*), kompetencije potrebne za provedbu sata (ukupno sedam čestica, npr.: *Mogu osmisliti i izraditi godišnji program i plan rada na razini cjelokupnog četverogodišnjeg obrazovanja ili Mogu definirati odgovarajuće i najprikladnije metode rada potrebne za postizanje obrazovnih zadaća i ciljeva sata TZK-a*), osobne i socijalne kompetencije učitelja (ukupno sedam čestica, npr.: *Prilikom opisivanja i objašnjavanja izvedbe motoričkih znanja govorim tečno (fluentno), razumljivo (jasno) i dovoljno glasno ili Sposobna/an sam pronaći prikladno rješenje za osobne i socijalne probleme učenika s kojima se za vrijeme sata TZK-a mogu suočiti*)

te motivacijske kompetencije (ukupno šest čestica, npr.: *Potičem učenike kako bi što bolje i što uspješnije savladali određeni sadržaj sata TZK-a ili Potičem učenike na samostalnost pri savladavanju i izvođenju sadržaja pojedinog sata TZK-a, kao i na međusobno pomaganje i suradnju*). Za svaku česticu subskale ponuđen je odgovor na skali Likertova tipa od 5 stupnjeva, pomoću kojih ispitanik procjenjuje koliko se slaže odnosno ne slaže s navedenom tvrdnjom. Stupanj slaganja, odnosno neslaganja, numerički je označen na sljedeći način: 1 = uopće se ne slažem, 2 = ne slažem se, 3 = niti se slažem niti se ne slažem, 4 = slažem se i 5 = u potpunosti se slažem. Na kraju upitnika dodano je jedno pitanje kojim se ispitalo osobno mišljenje ispitanika o tome što oni smatraju da bi bilo dobro provesti tijekom učiteljskog studija kako bi se poboljšale kompetencije učitelja i unaprijedila provedba sata TZK-a. Ispitanici su izražavali svoje mišljenje odgovorom na pitanje: *Što smatrate da bi bilo dobro provesti tijekom učiteljskog studija kako bi se poboljšale vaše kompetencije za provođenje sata TZK-a?* izabравши jedan od sljedećih odgovora: više kolegija iz područja kineziologije; više prakse iz područja kineziologije ili, pod ostalo, napisati vlastito mišljenje u slučaju da niti jedan od dva ponuđena odgovora ne odgovara njihovom mišljenju. Za procjenu razine kompetencija za svaku subskalnu i za sumarnu mjere ukupne razine kompetencija koje posjeduju učitelji i studenti, izračunati su deskriptivni parametri: aritmetička sredina (AS), standardna devijacija, (SD) (Skewness i Kurtosis). Normalitet distribucije subskala upitnika i sumarne mjere skale testiran je Kolmogorov-Smirnov testom, a za testiranje razlika po subskalama i na skali korišten je t-test za nezavisne uzorke. Statistička obrada podataka izvršena je primjenom programskog paketa Statistica for Windows Version 13.0.

REZULTATI I RASPRAVA

Prilikom interpretacije rezultata, razine kompetencija određivale su se prema rezultatima aritmetičkih sredina pojedine čestice prema prijedlogu Al-Tawel i AlJaafreh, (Tablica 1), prema kojoj su odgovorima ispitanika pridružene razine kompetencija, ovisno o rezultatima aritmetičkih sredina na Likertovoj skali.

Rezultati istraživanja (Tablica 2) ukazuju kako učiteljice procjenjuju najvišima svoje motivacijske kompetencije za sat TZK-a (AS = 4.85). Uz motivacijske kompetencije, izrazito visokima procjenjuju osobne i socijalne kompetencije

(AS = 4.60). Najniže su procijenjene kompetencije potrebne za planiranje sata TZK-a (AS = 4.31). Iz rezultata Kolmogorov-Smirnov testa može se vidjeti da sve subskale imaju normalnu distribuciju rezultata, izuzev subskale motivacijskih kompetencija kod koje je distribucija pozitivno asimetrična ($p < 0.01$). Najveće raspršenje rezultata dobiveno je za subskalnu kompetencije planiranja (SD = 0.52), što ukazuje da učiteljice nisu homogene u odgovorima koji se odnose na čestice ove skale. Učiteljice svoje ukupne kompetencije procjenjuju kao izrazito visoke (AS = 4.52).

TABLICA 1. Razine odgovora pridružene rezultatima aritmetičkih sredina, ovisno o rezultatima na Likertovoj skali

Aritmetička sredina	Razina
Manje od 1.5	vrlo niska
Između 1.5 – 2.5	niska
Između 2.5 – 3.5	umjerena
Između 3.5 – 4.5	visoka
Između 4.5 – 5	izrazito visoka

TABLICA 2. Deskriptivni pokazatelji subskala i sumarne skale upitnika za procjenu kompetencija potrebnih za provedbu sata TZK-a, dobiveni na uzorku učiteljica razredne nastave (N = 50)

SUBSKALE	AS	RAZINA	SD	SKEW	KURT	MAX D	P
Kompetencije potrebne za provedbu sata TZK-a	4.34	visoka	0.46	-0.31	-0.51	0.09	$p > 0.20$
Kompetencije potrebne za planiranje sata TZK-a	4.31	visoka	0.52	-0.34	-0.54	0.15	$p > 0.20$
Motivacijske kompetencije	4.85	izrazito visoka	0.28	-1.97	3.09	0.37	$p < 0.01^*$
Osobne i socijalne kompetencije	4.60	izrazito visoka	0.35	-0.38	-1.22	0.19	$p < 0.10$
Kompetencije UKUPNO	4.52	izrazito visoka	0.34	-0.59	0.19	0.08	$p > 0.20$

Legenda: AS = aritmetička sredina, Razina = dodijeljena razina kompetencije s obzirom na vrijednost aritmetičke sredine, SD = standardna devijacija, SKEW = zakrivljenost distribucije, KURT = Kurtosis, MAXD = maksimalno odstupanje, p = nivo značajnosti; * - označava statistički značajno odstupanje

Rezultati istraživanja (Tablica 3) ukazuju kako studentice procjenjuju najvišima svoje motivacijske kompetencije za sat TZK-a (AS = 4.52). Najniže su procijenjene kompetencije potrebne za planiranje sata TZK-a (AS = 3.99). Kod distribucije rezultata može se vidjeti da sve subskele imaju normalnu distribuciju rezultata. Najveće raspršenje rezultata dobiveno je za subskalu kompetencije planiranja (SD = 0.46), što ukazuje da studentice nisu homogene u odgovorima koji se odnose na čestice ove skale. Studentice svoje ukupne kompetencije procjenjuju kao visoke (AS = 4.23).

TABLICA 3. Deskriptivni pokazatelji subskala i sumarne skale upitnika za procjenu kompetencija potrebnih za provedbu sata TZK-a, dobiveni na uzorku studentica razredne nastave (N = 50)

SUBSKALE	AS	RAZINA	SD	SKEW	KURT	MAX D	P
Kompetencije potrebne za provedbu sata TZK-a	4.23	visoka	0.43	0.07	-0.85	0.10	p>0.20
Kompetencije potrebne za planiranje sata TZK-a	3.99	visoka	0.45	0.25	0.36	0.12	p>0.20
Motivacijske kompetencije	4.52	izrazito visoka	0.46	-0.66	-0.19	0.17	p<0.10
Osobne i socijalne kompetencije	4.17	visoka	0.38	0.42	-0.38	0.14	p>0.20
Kompetencije UKUPNO	4.23	visoka	0.36	0.07	-0.22	0.09	p>0.20

Legenda: AS = aritmetička sredina, Razina = dodijeljena razina kompetencije s obzirom na vrijednost aritmetičke sredine, SD = standardna devijacija, SKEW = zakrivljenost distribucije, KURT = Kurtosis, MAXD = maksimalno odstupanje, p = nivo značajnosti

S obzirom na rezultate t-testa (Tablica 4), učitelji i studenti se statistički značajno razlikuju prema njihovoj procjeni ukupne razine kompetencija i kod samoprocjene tri subskele upitnika (nivo značajnosti za sve tri subskele p = 0.00). Učitelji procjenjuju kompetencije potrebne za planiranje sata TZK-a, motivacijske kompetencija te osobne i socijalne kompetencije višima - u odnosu na studente.

U Grafikonu 1 prikazan je udio odgovora ispitanika na varijablu: *Što smatrate da bi bilo dobro provesti tijekom učiteljskog studija, kako bi se poboljšale vaše kompetencije za provođenje sata TZK-a?* Ispitanicima su ponuđeni sljedeći od-

govori: 1. više kolegija iz kineziološkog područja, 2. više prakse iz kineziološkog područja, a ako niti jedan od ova dva ponuđena odgovora nije odgovarao njihovom mišljenju, mogli su napisati vlastiti odgovor pod opcijom 3. „ostalo“.

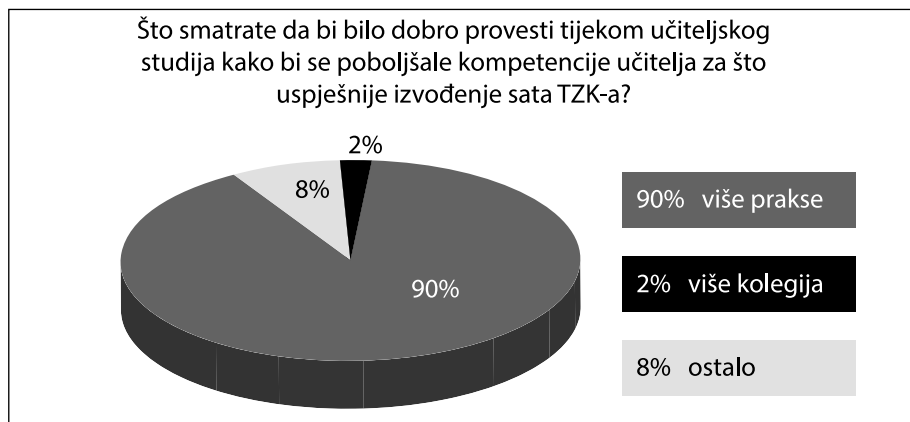
TABLICA 4. Razlike u procjeni subskala i ukupne skale kompetencija potrebnih za provedbu sata TZK-a između učitelja i studentica učiteljskog studija (rezultati t-testa)

SUBSKALE	AS _{učiteljice}	AS _{studentice}	t	df	p
Kompetencije potrebne za provedbu sata TZK-a	4.43	4.23	1.28	98	0.20
Kompetencije potrebne za planiranje sata TZK-a	4.31	3.99	3.27	98	0.00*
Motivacijske kompetencije	4.85	4.52	4.33	98	0.00*
Osobne i socijalne kompetencije	4.60	4.17	5.86	98	0.00*
KOMPETENCIJE UKUPNO	4.51	4.22	4.20	98	0.00*

Legenda: AS_{učiteljice} – aritmetička sredina učiteljica; AS_{studentice} – aritmetička sredina studentica; t – rezultat t-testa; df – stupnjevi slobode; p – nivo značajnosti; * – označava statistički značajnu korelaciju između subskala i sumarne skale

Iz rezultata (Grafikon 1) vidljivo je kako većina ispitanika, njih 90 %, smatra da bi se njihove kompetencije za provođenje sata TZK-a poboljšale uvođenjem više prakse iz kineziološkog područja tijekom učiteljskog studija. Nadalje, 2% ispitanika dijeli mišljenje kako bi se njihove kompetencije za provedbu sata TZK-a poboljšale uvođenjem više kolegija iz područja kineziologije tijekom učiteljskog studija. Mali broj ispitanika (8 %) kao odgovor naveo je vlastito mišljenje na navedenu tvrdnju; neka od njihovih mišljenja sljedeća su: *suradnja sa sportskim školama koje se bave sportskim sadržajima za djecu; smatram da smo tijekom učiteljskog studija imali dovoljno i kolegija i prakse iz kineziološkog područja i smatram da je udio predmeta iz kineziološkog područja tijekom učiteljskog studija dovoljno zastupljen.*

Rezultati provedenog istraživanja ukazuju kako učitelji svoje ukupne kompetencije procjenjuju izrazito visokima, a studenti visokima. Slično je dobiveno i u istraživanju Čepić i Kalin (2017), gdje se navodi kako hrvatski učitelji vlastite profesionalne kompetencije procjenjuju visokima. Nadalje, iz rezultata provedenog istraživanja možemo zaključiti kako i učitelji i studenti izrazito

GRAFIKON 1. Udio dobivenih odgovora na temelju tvrdnje ispitanika za provođenje aktivnosti tijekom učiteljskog studija za razvoj kompetencija budućih učitelja, potrebnih za što uspješnije izvođenje sata TZK-a

visokima procjenjuju svoje kompetencije koje se ogledaju u obliku odobravanja te poticanja učenika na postizanje što boljih rezultata, davanja pohvala, poštovanja učenika i njihovih osjećaja te u održavanju pozitivnog ozračja za vrijeme nastavnog sata. I u istraživanju provedenom na učiteljima grada Osijek, većina učitelja potiče stvaranje pozitivnog razrednog ozračja temeljenog na međusobnom poštivanju, poticanju, kao i razumijevanju te pomoći (Peko i sur., 2007).

Nadalje, rezultati ukazuju kako i dubrovački učitelji i studenti Sveučilišta u Zadru najnižima procjenjuju svoje kompetencije koje se odnose na pravilan i prikladan odabir ciljeva, zadataka i aktivnosti svakog pojedinog sata TZK-a. U istraživanju koje su proveli Stojanović i Zdravković (2012) uočen je sličan problem u području planiranja i provedbe sata TZK-a, pa se u navedenom istraživanju ističe potreba povećanja broja predavanja u okviru kolegija kinziološke metodike usmjerenih k stjecanju kompetencija koje su temelj poboljšanja planiranja i provedbe predmeta TZK-a. Manja razina kompetentnosti učitelja za izradu i osmišljavanje kurikulumskog plana i programa dobivena je i u istraživanju koje je provedeno na učiteljima Osječko-baranjske županije i učiteljima iz Bosne i Hercegovine (Topić, 2016). U istraživanju koje je provedeno na populaciji predmetnih nastavnika TZK-a, uočeno je kako i oni najnižima procjenjuju svoje kompetencije vezane uz planiranje sata TZK-a, dok su najvišima ocijenili svoje kompetencije za provedbu sata TZK-a (Al-Tawel i

AlJaafreh, 2017). Dobiveni rezultati na uzorku predmetnih nastavnika mogu se obrazložiti činjenicom da predmetni nastavnici TZK-a imaju tijekom studija više kolegija koji ih usavršavaju u praktičnoj primjeni usvojenih teorijskih motoričkih znanja, a vrstan praktičar suveren je kod opisa strukture motoričkog gibanja i demonstracije istog, što, dakako, uvelike određuje i njihove kompetencije potrebne za provedbu sata TZK-a. Učitelji koji su kreativni efikasno bi mogli unaprijediti i poboljšati razinu svojih kompetencija planiranja. Primjerice, u slučaju smanjenih mogućnosti i loših uvjeta za provođenje sata TZK-a, učitelji bi mogli osmisliti kreativno rješenje ili na kreativan način maksimalno iskoristiti uvjete i mogućnosti koje su im ponuđene. Nadalje, kada škola ne bi imala dvoranu, učitelj bi trebao biti kompetentan u osmišljavanju sata TZK-a u učionici ili izvan učionice - na temelju stvaranja ideje o tome gdje, kako i kada bi se sat mogao provesti. Također, kreativan učitelj primjenjivati će različite motoričke igre koje će učenike motivirati da se što aktivnije uključe u samu provedbu sata TZK-a. Autori Sáenz-López Bunuel i sur. (2009) i Romero Cerezo i sur. (2011), ističu kako je - prema procjeni budućih nastavnika TZK-a - kreativnost procijenjena kao izrazito bitna kompetencija za planiranje i programiranje nastave.

Osim navedenog, prema rezultatima provedenog istraživanja, učitelji s područja Dubrovnika svoje osobne i socijalne kompetencije rangiraju boljima u odnosu na kompetencije potrebne za provedbu sata, dok je kod studenata obrnuta situacija. Studenti Sveučilišta u Zadru smatraju kako su kompetentniji za poučavanje i demonstraciju vještina, u načinu na koji tumače sadržaje i načinu na koji prilagođavaju ciljeve, zadaće i aktivnosti svakog pojedinog sata TZK-a, a lošiji su u kompetencijama koje se odnose na njihov način govora, način opuštanja s učenicima te na metode kojima se služe kako bi održali disciplinu u razredu. Jedan od mogućih razloga zašto studenti razredne nastave svoje kompetencije potrebne za planiranje sata TZK-a procjenjuju nižima, može biti jer nemaju dovoljno praktičnog znanja iz kineziološkog područja. U tom smislu studenti bi bili puno kompetentniji za planiranje sata TZK-a kada bi za vrijeme obrazovanja na učiteljskom studiju bila organizirana praksa u većem opsegu u školi iz kineziološkog područja; tako bi studenti usvojeno teorijsko znanje mogli primijeniti u različitim novonastalim situacijama. U istraživanju koje su proveli Šumanović i sur. (2016), predlaže se organizacija većeg broja stručnih seminara namijenjenih učiteljima tematski iz područja kineziologije, a u cilju povećanja predmetno-specifičnih kompetencija učitelja. Na taj način povećala

bi se i motivacija učitelja za uspješniju provedbu nastave TZK-a. Problematiku nedostatnih kompetencija učitelja za izvođenje predmetnog područja TZK ističu i autori Harris i sur. (2012) te smatraju da se u budućnosti tome treba više posvetiti. Peklaj (2015) ističe kako bi izobrazba budućih učitelja i njihovo cjeloživotno usavršavanje trebalo biti primarna zadaća u zemljama Europske unije - kako bi se ostvarili što kvalitetniji obrazovni ishodi.

Uzimajući u obzir rezultate t-testa vidljivo je kako učitelji iz Dubrovnika (AS = 4,85) procjenjuju svoje kompetencije potrebne za provođenje sata TZK-a statistički značajno višima u odnosu na studente razredne nastave Sveučilišta u Zadru (AS = 4,52). Jedan od razloga može biti jer učitelji imaju više iskustva i znanja o provedbi sata TZK-a, bolje su upoznati s načinima rada, metodama rada, sadržajima koji se primjenjuju na satu TZK-a, kao i samim uvjetima rada. Nažalost, studenti posjeduju teorijsko znanje koje pri primijeni u praksi često rezultira neprimjerenim postavljanjem nastavnih ciljeva i zadaća. Uz navedeno, rezultati t-testa ukazuju kako učitelji (AS = 4,60) procjenjuju svoje motivacijske kompetencije višima u odnosu na studente (AS = 4,17). Učitelji posjeduju više znanja o efikasnom poticanju i motiviranju učenika na postizanje što boljih rezultata na satu TZK-a. Može se pretpostaviti da studentima razredne nastave nedostaje prakse kojom bi usvajali različite načine ophođenja s učenicima kroz interakciju koja bi posljedično pogodovala poboljšanju razvoja njihovih motivacijskih kompetencija. Nadalje, prema rezultatima t-testa, učitelji imaju bolje osobne i socijalne kompetencije u odnosu na studente. Upravo suprotno od rezultata dobivenih u ovom istraživanju, Rijavec i sur. (2006) ističu kako studenti procjenjuju svoje kompetencije boljima u odnosu na učitelje. Navedeno se objašnjava činjenicom da učitelji početnici doživljavaju ono što se zove „šok realnosti“, stoga su svoje kompetencije procijenili lošijima, a studenti imaju određena očekivanja i procjenjuju svoj posao različito u odnosu na iskustva koje doživljavaju kao učitelji-početnici. Statistički značajne razlike u procjeni usvojenih generičkih i predmetno-specifičnih kompetencija između populacije učitelja i studenata dobivene su i u istraživanju Jenko Miholić (2017), gdje se navodi kako učitelji dodjeljuju više vrijednosti razini usvojenosti određenih kompetencija, a autorica zaključuje kako je takav rezultat logičan i očekivan, s obzirom na veće iskustvo učitelja i već protekli staž u učiteljskoj profesiji, u odnosu na studente.

Važan dio istraživanja odnosi se na stav ispitanika o tome što bi konkretno moglo pridonijeti boljim kompetencijama učitelja (Grafikon 1), gdje se

veliki udio ispitanika slaže kako bi tome doprinijelo uvođenje više prakse iz kineziološkog područja za vrijeme učiteljskog studija. Ovaj rezultat može dati smjernice za unapređenje programa učiteljskih studija. Blažević (2016) u istraživanju zaključuje kako se učitelji smatraju kompetentnima u pogledu svog profesionalnog djelovanja s otvorenim mogućnostima za daljnji profesionalni napredak. Također, smatraju da bi učitelji trebali imati više kompetencija u području rada s djecom s poteškoćama i s darovitom djecom. Budući da se proces učenja i stjecanja profesionalne kompetencije veže uz pojam cjeloživotnog učenja kao proces kontinuiranog osobnog usavršavanja, učitelji bi trebali uočavati moguće pogreške u svom radu koje valja ispraviti te pronalaziti nove načine poučavanja kojima bi se pogreške izbjegle. Chen (2006) smatra da su individualni angažman i aktivna participacija u osobnom profesionalnom razvoju dvije veoma bitne stavke ako učitelji žele ići u korak s aktualnim spoznajama supstratne znanosti i žele odgovoriti postojećim zahtjevima odgojno-obrazovnog sustava.

Može se zaključiti kako su rezultati provedenog istraživanja optimistični, budući da su i učitelji i studenti kompetencije procijenili visokima ili izrazito visokima, no prostora za poboljšanje postoji u obliku stjecanja više kompetencija za što bolje planiranje sata TZK-a, te u obliku poboljšanja osobnih i socijalnih te motivacijskih kompetencija kod studentske populacije.

ZAKLJUČAK

Učitelji i njihove kompetencije imaju ključnu ulogu u ostvarivanju kvalitetnog obrazovanja, a razine kompetencija koje učitelji posjeduju utječu na postignuća učenika. Kako bi učenici ostvarili odgojno-obrazovne ishode predviđene kurikulumom predmeta TZK, potrebno je utvrditi razinu kompetencija učitelja te ciljano djelovati na usavršavanju studijskih programa i programa cjeloživotnog usavršavanja namijenjenih učiteljima. Prema Asun, Chivite i Romero (2020), percepcija kompetencija stečenih tijekom školovanja učitelja može bitno utjecati na buduću kvalitetu obrazovanja. Razvoj ključnih kompetencija učitelja predstavlja temelj u procesu njihove prilagodbe na suvremeno odgojno-obrazovno okruženje (Cañadas, Santos-Pastor & Castejón, 2019).

Rezultati istraživanja pokazali su kako učitelji u primarnom obrazovanju svoje ukupne kompetencije procjenjuju izrazito visokima, a studenti visokima.

Učitelji visokima procjenjuju svoje kompetencije za provedbu i planiranje sata TZK-a, a izrazito visokima procjenjuju motivacijske te osobne i socijalne kompetencije. Studenti procjenjuju visokima svoje kompetencije provedbe, kompetencije planiranja te osobne i socijalne kompetencije, a izrazito visokima procjenjuju motivacijske kompetencije. Testiranjem razlika utvrđeno je kako postoje statistički značajne razlike u tri subskele: kompetencijama potrebnim za provođenje sata TZK-a, motivacijskim kompetencijama te osobnim i socijalnim kompetencijama. Učitelji razinu svojih kompetencija za te tri subskele procjenjuju višima u odnosu na studente. Nadalje, istraživanjem je utvrđeno kako ispitanici dijele mišljenje da bi tijekom učiteljskog studija trebalo uvesti više prakse iz kineziološkog područja - kako bi se poboljšale i unaprijedile njihove kompetencije. Može se zaključiti kako su dobiveni rezultati optimistični, posebno oni koji se odnose na motivacijske kompetencije učitelja.

Buduća istraživanja trebala bi biti usmjerena konstrukciji i validaciji mernih instrumenata kojima bi se opširnije i detaljnije procjenjivale kompetencije učitelja. Interesantno bi bilo istražiti koje kompetencije su učiteljima potrebne kako bi odgovorili zahtjevima suvremene škole. Treba istaknuti da su rezultati ovog istraživanja dobiveni na prigodnom uzorku ispitanika te se ne mogu generalizirati, stoga njihovu interpretaciju treba sagledati u tom kontekstu.

Utvrđivanje razine kompetencija učitelja u tjelesnom i zdravstvenom odgojno-obrazovnom području može pridonijeti što boljoj izradi programa učiteljskih studija. Izrada kvalitetnijih programa omogućila bi produkciju upravo onih generičkih i predmetno specifičnih kinezioloških kompetencija za koje je utvrđeno da su na nižem nivou. Na taj način utjecalo bi se na optimalno stjecanje i razvoj kompetencija potrebnih za što kvalitetniji rad učitelja u primarnom obrazovanju.

LITERATURA

- ALIĆ, J. (2017). Gender Differences in Goal Orientation Between High School students in Physical Education Classes. *Croatian Journal of Education-Hrvatski Časopis za Odgoj i obrazovanje*, 19 (2): 171-188.
- ALIĆ, J., PETRIĆ, V. I BADRIĆ, M. (2016). Tjelesna i zdravstvena kultura u osnovnom školstvu: analiza propisanih nastavnih sadržaja. *Napredak*, 157 (3), 341-359.
- ALTAWHEEL, A., & ALJA'AFREH, A. (2017). *Competencies in Physical Education Teaching: An Investigation of Teachers' Perceptions in the Southern Governorates of Jordan*. *Journal of Studies in Education*, 7: 213-234.
- ASÚN, S., CHIVITE, M., & ROMERO, M. (2020). Perceptions of Professional Competences in Physical Education Teacher Education (PETE). *Sustainability*, 12(9): 1-13.
- BLAŽEVIĆ, I. (2016). Suvremeni kurikulum i kompetencijski profil učitelja. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu*, 6(7): 119-132.
- CAÑADAS, L., SANTOS-PASTOR, M. L., & CASTEJÓN, F. J. (2019). Physical Education Teachers' Competencies and Assessment in Professional Practice. *Apunts. Educación Física y Deportes*, 139: 33-41.
- CETINIĆ, J. I POLANČEC, J. (2007). Utjecaj motivacije, ciljne orijentacije i motivacijske klime na kondicijski trening mlađih dobnih skupina. U: Jukić, I., Milanović, D., Šimek, S. (ur.). *Zbornik 5. godišnje međunarodne konferencije Kondicijska priprema sportaša*, (352-354). Zagreb: Kineziološki fakultet u Zagrebu.
- CHEN, W. (2006). Teachers' knowledge about and views of the national standards for physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 25: 120-142.
- ČEPIĆ R. I KALIN J. (2017). *Profesionalni razvoj učitelja: status, ličnost i transverzalne kompetencije*. Rijeka: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
- FINDAK, V. (1999). *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture; Priručnik za nastavnike tjelesne i zdravstvene kulture*. Zagreb: Školska knjiga.
- HARRIS, J., CALE, L., I MUSSON, H. (2012). The predicament of primary physical education: a consequence of 'insufficient' ITT and 'ineffective' CPD?. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 17(4): 367-381.
- HRVATIĆ, N. (2007). *Škola za budućnosti: nove kompetencije učitelja*. Križevci: HPKZ.

- JENKO MIHOLIĆ, S. (2017). *Kineziološke kompetencije učitelja primarnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj* (Disertacija). Kineziološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu.
- LASIĆ, K. (2015). Uloge nastavnika u tradicionalnoj i kvalitetnoj školi. *Puto-kazi*, 3(2): 101-110.
- MARKUŠ, D., NELJAK, B. I TRSTENJAK, B. (2008). Planiranje, programiranje i pripremanje nastave tjelesne i zdravstvene kulture pomoću računala. U: Neljak, B. (ur.). Zbornik radova 17. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske (328-333). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet.
- MARTÍNEZ-RICO, G., ALBEROLA-ALBORS, M., PÉREZ-CAMPOS, C., GONZÁLEZ-GARCÍA, R. J. (2022). Physical Education Teachers' Perceived Digital Competences: Are They Prepared for the Challenges of the New Digital Age?. *Sustainability*, 14, 321.
- NARODNE NOVINE (2019). Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet tjelesne i zdravstvene kulture za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj (NN 27/2019).
- PEKLAJ, C. (2015). Teacher competences through the prism of educational research. *CEPS Journal*, 5(3): 183-204.
- PEKO, A., MLINAREVIĆ, V., SABLJIĆ, M. (2007). Učitelj i zahtjevi nastavnih kompetencija prema HNOS-u. U: Babić, N. (ur.), Kompetencije i kompetentnost učitelja, (327-335). Osijek: Učiteljski fakultet u Osijeku.
- PELLEREY, M. (2007). Poučavati i naučiti kompetencije. *Kateheza* 29(3): 256-263.
- RIJAVEC, M., MILJEVIĆ-RIĐIČKI, R. I VIZEK-VIDOVIĆ, V. (2006). Profesionalna vjerovanja i samoprocjena kompetencija studenata - budućih učitelja i učitelja početnika. *Odgovorne znanosti*. 8 (1): 159-170.
- ROMERO CEREZO, C., ZAGALAZ SÀNCHEZ, L., ROMERO RODRIGUEZ, M. N., & MARTINEZ LÒPEZ, E. J. (2011). Importance of the professional competencies of the Primary Teachers in Physical Education expressed by the students. *Retos Nuevas tendencias en Educaciòn Fìsica, Deporte y Recreaciòn*, 19: 62-68.
- SÀENZ-LÒPEZ BUNUEL, P., CARMONA MARQUEZ, J., CORONEL LLAMAS, J. M., FUNTES-GUERRA, J. G., SIERRA ROBLES, A., & CASTILLO VIERA, E. (2009). The opinion about the evolution in the student skills in the Physical Education and Sports Master. *Revista de Ciencias del Deporte*, 5 (3): 123-135.

- SELAČ BAGARIĆ, E., PRIJATELJ, K. & BULJAN FLANDER, G. (2022). Kurikulum tjelesne i zdravstvene kulture u funkciji tjelesnog i psihičkog zdravlja učenika. *Varaždinski učitelj : digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, 5 (8), 62-74.
- STOJANOVIĆ, S. I ZDRAVKOVIĆ, D. (2012). The Self-assessment of Personal Competences of Physical Education Teachers. *Facta Universitates*, 10 (2): 141-149.
- SUZIĆ, N. (2010). Osam ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje. *Vaspitanje i obrazovanje- časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 11 (1): 111-122.
- SUZIĆ, N. (2014). Kompetencije za život u 21.stoljeću i školski ciljevi učenika. *Pedagogijska istraživanja*, 11 (1): 111-122.
- ŠTEH, B., KALIN, J. I ČEPIĆ, R. (2017). Perspectives of teachers on the reputation of their profession in society. U: Mena, J., García-Valcárcel, A., García-Peñalvo, F. & Martin del Pozo, M. (ur.) Search and research: teacher education for contemporary contexts. (129-137). Salamanca: Universidad de Salamanca.
- ŠUMANOVIĆ, M., TOMAC, Z. I KOŠUTIĆ, M. (2016). Primary School Teacher's Attitudes about Difficulties in Physical Education (PE). *Croatian Journal of Education*, 18 (1): 177-191.
- TOPIĆ, A. (2016). *Pedagoške kompetencije učitelja primarnog obrazovanja*. (Diplomski rad), Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.
- TUL, M., LESKOŠEK, B., JURGAK, G. I KOVAČ, M. (2015). Perceived Importance of Slovenian Physical Education Teachers' Professional Competencies. *Hacettepe Universitesi Egitim Fakultesi Dergisi - Hacettepe University Journal of Education*, 30(1): 268-281.
- VIDRANSKI, T., ŠUNDA, M. I OTKOVIĆ, P. (2020). *Planiranje i programiranje u Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi. Skripta-Recenzirani nastavni materijal*. Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.
- VALEŃIĆ ZULJAN, M. (2001). Modeli in načela učiteljevega profesionalnega razvoja. *Sodobna pedagogika*, 52 (2): 122-141.
- VIZEK VIDOVIĆ, V. (2009). Kompetencije i kompetencijski profili u učiteljskoj i nastavničkoj profesiji. U: V. Vizek Vidović, (ur.). Poglavlje u knjizi: *Planiranje kurikuluma usmjerenog na kompetencije u obrazovanju učitelja i nastavnika* (33-48). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

TEACHERS' COMPETENCIES FOR CONDUCTING PHYSICAL EDUCATION CLASSES

Jelena ALIĆ

University of Zadar, Department of Teacher Education, Zadar

Nina PETKOVIĆ

Catholic Primary School "Ivo Mašina", Zadar

Gordana IVKOVIĆ

University of Zadar, Center for Student Sports and Exercise, Zadar

ABSTRACT

KEYWORDS:

competencies; students; teachers; Physical Education; differences.

The teacher's competencies in the classroom for the Physical education area are divided into generic and subject-specific. Generic competencies refer to general competencies and include theoretical and practical knowledge, while subject-specific competencies refer to the application of knowledge of the substrate science of the subject area in order to perform the set tasks. In previous research, statistically significant differences were found between the assessment of the level of competencies of teachers and students. The aim of this research was to determine the level of competencies of teachers and students required for conducting Physical Education (PE) classes and to determine the differences in the level of assessed competencies between teachers and students. The participants in the research were primary school teachers from Dubrovnik and students of fifth year from Department for Teacher Education. The level of teacher and student competencies for the implementation of PE classes was assessed indirectly using the Croatian version of the Competencies in Physical Education Teaching: Questionnaire (Al-Tawel and AlJaafreh, 2017). The results of the research showed that teachers assess their overall competencies as extremely high (AM = 4.52) and students as high (AM = 4.23). Regarding the subscales of the questionnaire, it was obtained that teachers rate their competencies for the implementation (AM = 4.34), and planning of the PE class (AM = 4.30) as high, and motivational competencies (AM = 4.85) and personal and social competencies (AM = 4.60) as extremely high. Students rate their implementation competencies (AM = 4.22), planning competencies (AM = 4.00) and personal and social competencies (AM=4.17)

as high, and motivational competencies rated extremely high (AM = 4.51). Testing the differences, it was determined that there are statistically significant differences in three subscales: competencies required for conducting a PE class, motivational competencies, and personal and social competencies. Teachers rate their competencies for these three subscales higher than students. Furthermore, research has established that examinees share the opinion that during the teachers' study more practice of Kinesiology areas should be introduced to improve and enhance their competence necessary to implement the PE classes. The results of the research can help to design a more effective curriculum of Teacher Education aimed at improving the competencies that will be acquired by future primary school teachers.

